

BESLUT
2013-08-26

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 30 maj 2013 –
Gruppen för utländska studerande

Saken

Rätt till svenskt studiestöd för EU-
medborgare

Nämndens beslut

Nämnden avslår överklagandet.

Nämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § studiestödlagen inte överklagas.

Ärendet

NN, som är medborgare i Tyskland, ansökte om studiemedel för studier vid Lunds universitet under läsåret 2013/2014. Han uppgav att han varken studerat eller arbetat i Sverige samt att han bor tillsammans med sin far som inte heller arbetar i Sverige.

CSN avslag NN:s ansökan med motiveringen att han inte är svensk medborgare och inte uppfyllde villkoren för studiemedel enligt bestämmelserna om grundläggande rätt till svenskt studiestöd eller enligt EU-rätten.

NN överklagade beslutet den 1 juni 2013 och anförde bland följande. Han kom till Sverige tillsammans med sin far och styvmor 2009/2010 och han har uppehållsrätt grundat på anknytning till sin styvmor och hennes uppehållsrätt grundas på att hon i sin tur har tillräckliga medel för sin försörjning. Familjen har köpt en gård som bedrivs som näringsverksamhet/egenföretag i styvmoderns namn och den huvudsakliga verksamheten är skogsförvaltning. Familjen har betalat stora belopp i skatt och moms och bidrar på så sätt till välståndet i Sverige.

CSN överlämnade ärendet den 18 juni 2013 med ett yttrande och inkom den 1 juli 2013 med ytterligare ett yttrande. CSN anförd bl.a. följande. NN kom enligt uppgift i ansökan till Sverige i oktober 2010 och är folkbokförd här sedan juni 2011. Varken han eller hans far redovisar något arbete i Sverige och han kan därför inte bedömas som migrerande arbetstagare eller som försörjningsberoende barn till migrerande arbetstagare enligt EU-rätten. I samband med överklagandet har det framkommit att

NN:s styvmor har en enskild firma och CSN har därför hämtat in ytterligare uppgifter. Firman är momsregistrerad men har ingen f-skattesedel och är inte heller registrerad som arbetsgivare. CSN gör bedömningen att en kapitalägare, såsom t.ex. en skogsbrukare, per definition inte är att betrakta som egenföretagare i det land han eller hon har sitt skogsbruk. Frågan vilka kapitalägare som ska anses vara egenföretagare är vad CSN känner till inte avgjord av EU-domstolen. Utifrån rättsfall från EU-domstolen gör dock CSN bedömningen att utövande av verksamhet som egenföretagare innebär att en tjänst eller vara ska tillhandahållas mot vederlag. Verksamheten ska bedrivas på eget ansvar och mot betalning som i sin helhet utges direkt till den som bedriver verksamheten. CSN bedömer vidare att för att en kapitalägare av skogsbruk i Sverige ska kunna ses som egenföretagare här, måste han eller hon arbeta inom skogsbruket, inbringa inkomst eller vinst från denna och betala skatt på denna inkomst i Sverige. NN:s styvmor har en näringsverksamhet som är momsregistrerad inom skogsbruk i Sverige. Det framgår dock inte tydligt att hon arbetar med skogsbruket då hon uppges "arbeta på gården". CSN har visserligen fått uppgift om att styvmordern betalar skatt och moms i Sverige, men det har inte kunnat fastställas om skatten kommer av verksamhet inom skogsbruket. Vad som framkommit är att familjen hittills inte haft någon försäljning av varor, med eventuellt undantag för tomter. Det förefaller därför som att styvmodern inte bedriver någon verksamhet som medför att tjänster eller varor tillhandahålls/säljs mot ersättning och CSN bedömer därför att styvmodern idag inte är att betrakta som egenföretagare i Sverige. Även migrationsverket har gjort bedömningen att styvmamman inte är egenföretagare i Sverige utan att hon har uppehållsrätt i Sverige på grund av att hon har tillräckliga medel för sin försörjning. NN kan därmed inte bedömas som försörjningsberoende barn till migrerande egenföretagare i Sverige enligt EU-rätten.

NN har inkommit med synpunkter på CSN:s yttranden och bland annat förtydligat att han kom till Sverige tillsammans med sin far och styvmor i november 2009.

Författningsbestämmelser

Av 3 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) framgår att studiemedel får lämnas också till studerande som inte är svensk medborgare, om den studerande

1. är bosatt i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, samt
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.

Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716) som fått en varaktig anknytning till Sverige.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om det fiNN:s särskilda skäl för det.

Av 1 kap. 4 § första och andra styckena, 5 § första stycket och 6 § första stycket framgår att vissa utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare.

Av 6 § CSNFS 2006:7 framgår att den studerande för att på grund av förvärvsarbete uppfylla villkoret om en varaktig anknytning, efter den senaste inresan till Sverige i syfte att bosätta sig här ska

1. ha vistats i landet under en sammanhängande tid om minst två år, och

2. under vistelsen ha förvärvsarbetat i landet minst två år, på minst halvtid.

Enligt 10 § CSNFS 2006:7 har den studerande varaktig anknytning om han eller hon vid inresan till Sverige var under 20 år och

1. har följt med, eller senare anslutit sig till sin förälder, som bor, förvärvsarbetar och har för avsikt att stanna i landet,
2. har särskild förordnad vårdnadshavare i enlighet med föräldrabalken, eller
3. har placerats i familjehem eller på institution av en svensk myndighet.

Undantag från ovan angivna föreskrifter kan även göras om den sökande kan härleda rättigheter från EU-rätten. Prövning enligt EU-rätten görs enligt förordning (EU) nr 492/2011, direktiv 2004/38 samt praxis från EU-domstolen. För att en utländsk medborgare ska jämföras med svensk medborgare när det gäller rätt till studiestöd krävs att han eller hon är arbetstagare i Sverige eller bedriver beskattningsbar verksamhet i Sverige som egenföretagare. Arbetet eller verksamheten ska ha haft en viss varaktighet och dessutom ha varit av tillräcklig omfattning. För den som inte längre är arbetstagare eller egenföretagare i Sverige krävs att de planerade studierna avser en vidareutbildning inom det egna yrkesområdet. Vidare framgår att barn till migrerande arbetstagare eller egenföretagare i Sverige ska jämföras med svenska medborgare.

Nämndens bedömning

NN är EU-medborgare och bosatt i Sverige. Han kan få svenskt studiestöd

- på grund av permanent uppehållsrätt, vilket innebär att han ska ha vistats lagligt i Sverige utan avbrott i fem år, eller beviljats permanent uppehållstillstånd
- på grund av uppehållsrätt och varaktig anknytning genom arbete eller sammanboende, eller
- på grund av särskilda skäl till undantag.

NN har inte permanent uppehållstillstånd eller permanent uppehållsrätt och uppfyller i nuläget inte förutsättningarna för uppehållsrätt tillsammans med varaktig anknytning eller samhällsintegration i Sverige för att kunna beviljas studiestöd. Det har inte heller framkommit särskilda skäl till undantag.

För att den som är utländsk medborgare och unionsmedborgare ska kunna härleda rätt till svenskt studiestöd krävs, enligt EU-rätten, att han eller hon har en verklig och faktisk anknytning till Sverige som arbetstagare i Sverige eller genom att bedriva beskattningsbar verksamhet i Sverige som egenföretagare. Även barn eller styvbarn till migrerande arbetstagare eller egenföretagare ska jämföras med svensk medborgare.

Varken NN, hans far eller styvmor redovisar något arbete i Sverige. Frågan är då om NN kan anses vara anhörig till migrerande egenföretagare och på så sätt härleda rätt till svenskt studiestöd.

Att en EU-medborgare äger kapital i Sverige medför inte i sig en rätt till de förmåner som tillkommer migrerande arbetstagare eller egenföretagare och deras familjemedlemmar enligt EU-rätten. Om kapitalägaren däremot kan ses som migrerande egenföretagare uppkommer rätten till dessa förmåner. Frågan är därför om NN:s styvmor kan ses som migrerande egenföretagare i Sverige.

Av fast rättspraxis från EU-domstolen framgår att avlönat arbete eller tillhandahållande av tjänster mot betalning utgör ekonomisk verksamhet under förutsättning att verksamheten är verklig och faktisk och inte är sådan att den enbart framstår som marginell eller underordnad. Det som huvudsakligen kännetecknar ett anställningsförhållande är att en person under en viss tid, till förmån för någon annan och enligt dennes anvisningar, utför tjänster i utbyte mot vilka denne erhåller ersättning. En person som utövar verksamhet utan att vara i underordnad ställning ska därför anses utöva verksamhet som egenföretagare (se bland annat EU-domstolens dom av den 20 november 2001 i mål C-268/99, Jany).

Det kan inte uteslutas att den typ av verksamhet NN:s styvmor bedriver är att betrakta som egenföretagande i EU-rättens mening. Det har dock inte framkommit annat än att verksamheten i detta fall varit av sådan begränsad och marginell omfattning att NN:s styvmor därför inte kan ses som migrerande egenföretagare i Sverige. NN kan därför inte härleda någon rätt till svenskt studiestöd utifrån EU-rätten så som anhörig till migrerande egenföretagare. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Dalman

Cecilia Hedenström

Beslut har fattats av Charlotte Waas, ordförande i nämnden, Anita Enocksson, vice ordförande, Robert Dalman, direktör, samt ledamöterna Johan Borre, Hans Eklund, Eva Gullfeldt, Mikael Herjevik och Kristina Salenstedt Linder.

Föredragande: Cecilia Hedenström

Kopia till CSN
CSN, rättsavdelningen